

**Vabariigi Valitsuse korralduse „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu osaline
kehtestamine Piirsalu ala osas“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega kehtestatakse kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering (edaspidi *REP*) osaliselt asukoha eelvaliku alusel Piirsalu ala osas planeerimisseaduse (edaspidi *PlanS*) § 53 lõike 1 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 27¹ lõigetega 1 ja 3, ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (edaspidi *EhSRS*) §-dega 30⁶ ja 30⁹.

Eelnõu valmistasid ette Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise erinõunik Indrek Sirp (indrek.sirp@kaitseministeerium.ee) ja õigusosakonna õigusteeninduse valdkonna juht Meelika Väravas (meelika.varavas@kaitseministeerium.ee) koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse planeeringute ja riigikaitseliste ehitiste töövõime projektijuht Priit Alekask'iga (priit.alekask@rkik.ee).

Vabariigi Valitsus algatas 15. veebruari 2024. a korraldusega nr 40 kaitsetööstuspargi REP-i ja keskkonnamõju strateegilise hindamise¹ (edaspidi *KSH*). REP-i eesmärk on planeerida kaitsetööstuspark laskemoona, lahingumoon, lõhkematerjali ja lõhkeaine tootmiseks ning selle toimimiseks vajalik taristu.

Vabariigi Valitsus kehtestas 22. augusti 2025. a korraldusega nr 151 (edaspidi *korraldus nr 151*) kaitsetööstuspargi REP-i osaliselt Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osas². Sama korraldusega seati Kaitseministeeriumile ülesandeks selgitada välja Piirsalu ja Aidu eelvalikualade kasutuselevõtmise vajadus hiljemalt viie aasta jooksul korralduse andmisest. Kaitseministeerium jätkas seejärel REP-i menetlust Piirsalu ja Aidu alade osas, täpsustades kavandatavat tegevust ja planeeringulahendust ning täiendades mõjude hindamist. Piirsalu ala kasutuselevõtmine täiendab Pärnu 1 ja Põhja-Kiviõli aladele kavandatud tootmisvõimalusi ning aitab suurendada Eestis kaitsetööstuse tootmisvõimsust, eelkõige sõjaliste lõhkeainete tootmise valdkonnas. Täiendava tootmisvõimekuse loomine toetab Eesti kaitsevõime tugevdamist ja varustuskindlust ning vastab riigi julgeolekuhuvile tagada kaitsetööstusele vajalikud tingimused laskemoona ja lõhkeainete tootmise arendamiseks.

¹ Vabariigi Valitsuse 15.02.2024. a korraldus nr 40 „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/317022024002>.

² Vabariigi Valitsuse 22.08.2025. a korraldus nr 151 „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu osaline kehtestamine Pärnu 1 ala ja Põhja-Kiviõli ala osa“. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/et/akt/326082025004>.

Piirsalu alal kavandatakse täpsustatud planeeringulahenduse kohaselt ca 74 ha suurusele alale lõhkeainete tootmisega seotud tootmiskompleks ehk lõhkeainetehas. Kavandatav tegevus hõlmab lõhkeainete tootmist ning sellega seotud tootmisprotsessi etappe, sealhulgas vajaduse korral tootmisprotsessis vajalike lähteainete tootmist. Piirsalu alale müra tekitavat katseplatsi ei kavandata. Käesoleva eelnõuga kehtestatakse REP osaliselt Piirsalu ala osas ning Aidu ala osas REP-i menetlus jätkub. Avaliku arutelu järgselt otsustas REP-i korraldaja avalikul arutelul esitatud ettepanekuga arvestada ning lintkonveieri rajamiseks broneeritud ja sellest lääne poole jääva ala ca 50 ha ulatuses võtta Aidu eelvalikuala sisse. Kuna selle ala sisse võtmine muudab Aidu alal planeeringu põhilahendust ning ala osas tuleb läbi viia täiendav mõjude hindamine, siis on vaja Aidu ala osas REP-i materjalid uuesti kooskõlastada ja viia läbi avalik väljapanek vastavalt PlanS-ile..

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on kehtestada kaitsetööstuspargi REP osaliselt asukoha eelvaliku alusel Piirsalu ala osas, loobudes seejuures detailse lahenduse koostamisest. Piirsalu ala sobivust kaitsetööstuspargi rajamiseks hinnati juba kaitsetööstuspargi REP-i asukoha eelvaliku ja mõjude hindamise, sh KSH esimese etapi aruandes³ (edaspidi *põhiaruanne*). Põhiaruande kohaselt ei olnud Piirsalu ala kaitsetööstuspargi jaoks esimeses järgus eelistatud ala, kuid see oli sobilik REP-i eesmärgi toetamiseks väiksemas mahus või teatavate piirangutega. Piirsalu ala menetluse jätkamisel tuli täpsustada ja täiendada planeeringulahendust, vaadata üle ala kohta koostatud uuringud ja ekspertiisid ning neid vajaduse korral ajakohastada ja täiendada.

Menetluse jätkamisel koostati „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering. Asukoha eelvaliku täiendus Piirsalu eelvalikuala osas“⁴ (edaspidi *asukoha eelvaliku täiendus*) ning „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine. Esimese etapi aruande täiendus Piirsalu ja Aidu eelvalikualade osas“⁵ (edaspidi *mõjude hindamise aruande täiendus*). Lisaks koostati Piirsalu ala kohta täiendavad uuringud ja eksperthinnangud, sealhulgas Natura asjakohane hindamine, põhjaveeuuring, pinnaveeuuring ning metsisele avalduva mõju hindamiseks vajalik eksperthinnang ja kompensatsioonimeetmete kava.

³ Hendrikson & Ko OÜ „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine. Asukoha eelvalik ja mõjude hindamise sh keskkonnamõjude strateegilise hindamise esimese etapi aruanne“. Tallinn-Tartu 2025. Kättesaadav: <https://kaitseministeerium.ee/poliitikad-ja-planeerimine/planeeringud/kaitsetoostuspark>.

⁴ Hendrikson DGE „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering. Asukoha eelvaliku täiendus Piirsalu ja Aidu eelvalikualade osas“. Tallinn-Tartu 2026. Kättesaadav: <https://kaitseministeerium.ee/poliitikad-ja-planeerimine/planeeringud/kaitsetoostuspark#kaitsetoostusparki-r--4>.

⁵ Hendrikson DGE „Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneeringu mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine. Esimese etapi aruande täiendus Piirsalu ja Aidu eelvalikualade osas“. Tallinn-Tartu 2026. Kättesaadav: <https://kaitseministeerium.ee/poliitikad-ja-planeerimine/planeeringud/kaitsetoostuspark#kaitsetoostusparki-r--4>.

Põhiaruannet, asukoha eelvaliku täiendust ja mõjude hindamise aruande täiendust käsitletakse koos. Põhiaruandes esitatud hinnangud, järeldused ja tingimused jäävad kehtima ulatuses, milles neid täiendavates dokumentides ei ole täpsustatud või muudetud.

Täiendava hindamise tulemusel ei ole Piirsalu alal tuvastatud välistavaid tegureid REP-iga kavandatavate ehitiste edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku täienduses on määratud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused. Seetõttu on täidetud PlanS § 27¹ lõikes 1 sätestatud eeldused detailse lahenduse koostamisest loobumiseks ja REP-i kehtestamiseks asukoha eelvaliku alusel. REP-i osaline kehtestamine Piirsalu ala osas ei lõpeta REP-i menetlust Aidu ala osas. REP-i menetlus Aidu ala osas jätkub vastavalt PlanS-is toodud REP-i eelvaliku etapi sätetele, kuid kõik seni läbiviidud uuringud ja mõjude hindamised jäävad kehtima.

3. Eelnõu sisu

Eelnõu I osas antakse ülevaade kaitsetööstuspargi REP-i koostamise olulisematest asjaoludest ja menetluse käigust. Muu hulgas kirjeldatakse REP-i algatamist, korraldusega nr 151 toimunud osalist kehtestamist ning Piirsalu ja Aidu alade osas menetluse jätkamist. Samuti antakse ülevaade asukoha eelvaliku täienduse ja mõjude hindamise aruande täienduse koostamisest ning nende kooskõlastamisest, avalikust väljapanekust ja avalikest aruteludest.

Eelnõu II osas käsitletakse kaitsetööstuspargi REP-i õiguslikke aluseid. Selgitatakse PlanS § 27¹ lõigetest 1 ja 3 tulenevat võimalust loobuda REP-i detailse lahenduse koostamisest ning kehtestada REP asukoha eelvaliku alusel ning ilma PlanS § 41 kohast vastuvõtmise otsust tegemata. Samuti käsitletakse EhSRS §-dest 30⁶ ja 30⁹ tulenevaid üleminekusätteid. Kuna kaitsetööstuspargi REP algatati enne 18. juulil 2025. a jõustunud PlanS-i muudatusi, kohaldub EhSRS §-s 30⁹ sätestatu. Piirsalu ala puhul on tegemist 2024. aastal algatatud REP-i asukoha eelvaliku menetluse jätkamisega ning enne nimetatud muudatuste jõustumist juba läbitud menetlust ei korratud. Piirsalu ala asukoha eelvaliku täiendus ja mõjude hindamise aruande täiendus menetleti pärast muudatuste jõustumist kehtiva PlanS-i redaktsiooni kohaselt.

Eelnõu III osas tuuakse välja peamised põhjendused ja kaalutlused, millest Vabariigi Valitsus korralduse andmisel lähtub. Punktis 3.1. kirjeldatakse Piirsalu ala osas REP-i kehtestamise eesmärki ja riigi huvi. Selgitatakse täiendava sõjalise lõhkeaine tootmisvõimekuse loomise vajadust ning Piirsalu ala rolli kaitsetööstuspargi REP-i eesmärgi saavutamisel. Punktis 3.2. kirjeldatakse Piirsalu alal kavandatavat tegevust ning kavandatavaid hooneid ja rajatisi. Täpsustatud planeeringulahenduse kohaselt kavandatakse Piirsalu alale lõhkeainete tootmisega seotud tootmiskompleks ehk lõhkeainetehas ning sellega seotud tootmis-, lao-, taristu- ja muud vajalikud ehitised. Piirsalu alale müra tekitavat katseplatsi ei kavandata. Punktis 3.3. antakse ülevaade Piirsalu ala valikust ning REP-i kehtestamise eeldustest. Punktis 3.3.1. kirjeldatakse kokkuvõtlikult Piirsalu ala varasemat hindamist põhjaruandes, sealhulgas põhjuseid, miks Piirsalu ala osas REP-i korraldusega nr 151 veel ei kehtestatud. Punktis 3.3.2. antakse ülevaade Piirsalu ala täiendava hindamise tulemustest. Täiendava mõjude hindamise käigus vaadati üle kõik põhjaruandes käsitletud mõjuvaldkonnad. Täpsemalt käsitleti keskkonnamõjusid,

sealhulgas mõju kaitstavatele loodusobjektidele, Natura 2000 võrgustiku aladele, loomastikule, linnustikule, taimeistikule, rohelinele võrgustikule, põhja- ja pinnaveele, maavaradele, jäätmetekkele ja ringmajandusele ning kliimale. Samuti käsitleti keskkonnatingimustest tulenevat mõju tervisele, sealhulgas müra, vibratsiooni, õhusaastet ning ohtlike ainete ja avariiliste juhtumitega seotud mõjusid, sotsiaal-majanduslikke mõjusid ja mõju kultuuripärandile. Piirsalu ala kohta koostati täiendavalt Natura asjakohane hindamine Mustjärve raba loodusala osas, põhjaveeuuring ja pinnaveeuuring. Täiendavalt hinnati muu hulgas kavandatava tegevuse mõju metsisele ning määrati metsisele avalduva mõju vähendamiseks ja hüvitamiseks vajalikud keskkonnameetmed. Mõjude hindamise aruande täienduse peatükki 3 on koondatud ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks vajalikud meetmed ning soovitusel. Planeeringulahenduse koostamisel on mõjude hindamise tulemuste ja meetmetega arvestatud ning projekteerimisel arvestamist vajavad meetmed on integreeritud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevatesse tingimustesse. Punktis 3.3.3. selgitatakse REP-i osalise kehtestamise võimalust ja asjaolu, et Aidu ala osas menetlus jätkub. Punktis 3.4. põhjendatakse detailse lahenduse koostamisest loobumise võimalust. Põhiaruandest, asukoha eelvaliku täiendusest, mõjude hindamise aruande täiendusest ja täiendavatest uuringutest nähtub, et Piirsalu ala puhul puuduvad välistavad tegurid REP-iga kavandatavate ehitiste edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning asukoha eelvaliku täienduses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused. Punktis 3.5. antakse ülevaade projekteerimistingimuste andmise aluseks olevatest tingimustest ja planeeringu elluviimisest. Punktis 3.6. käsitletakse kohaliku omavalitsuse üksuse õiguste riivet, sh Piirsalu alal kehtivaid planeeringuid ning Lääne-Nigula valla esitatud seisukohti ja Kaitseministeeriumi selgitusi nende osas. Punktis 3.7 antakse kokkuvõtlik ülevaade avaliku väljapaneku ajal esitatud arvamustest ja nendega arvestamisest. Avalikul väljapanekul esitatud arvamused ning Kaitseministeeriumi seisukohad on üksikasjalikult toodud mõjude hindamise aruande täienduse lisas 9 koondtabelina, mis on ka kättesaadav Kaitseministeeriumi veebilehel.⁶

Eelnõu IV osas esitatakse Vabariigi Valitsuse kaalutluste kokkuvõte. Vabariigi Valitsus leiab, et REP-i osaline kehtestamine Piirsalu ala osas on riigi julgeoleku huve, keskkonnakaitselisi ja kohalikke huve kaaludes vajalik ning kantud avalikust huvist. Täiendava hindamise tulemusel ei ole tuvastatud selliseid asjaolusid, mis välistaksid kavandatava tegevuse elluviimise Piirsalu alal, kui järgitakse planeeringus ja mõjude hindamise dokumentides määratud tingimusi ja keskkonnameetmeid. Aidu ala osas REP-i menetlus jätkub.

Eelnõu V osa on korralduse resolutiivosa. Resolutiivosa punkti 1 kohaselt kehtestatakse kaitsetööstuspargi REP osaliselt asukoha eelvaliku alusel Piirsalu ala osas. Punktis 2 märgitakse, et REP-i kehtestamisega peatuvad Piirsalu alal varem kehtestatud planeeringud. Punktidest 4 ja 5 tulenevad Kaitseministeeriumile kohustused korralduse, seletuskirja, kehtestatud planeeringu ja selle lisade avaldamiseks, planeeringute andmekogule andmete esitamiseks ning REP-i kehtestamisest teavitamiseks.

⁶ Kättesaadav: <https://kaitseministeerium.ee/poliitikad-ja-planeerimine/planeeringud/kaitsetoostuspark>.

Eelnõu VI ja VII osas on esitatud vaidlustamisviide ning korralduse PlanS-i kohane teatavaks tegemine.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu arvestab Euroopa Nõukogu 21.05.1992 direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kohta (ELT L 206, 22.07.1992, lk 7-50, edaspidi *direktiiv 92/43/EMÜ*). Direktiivi 92/43/EMÜ eesmärk on aidata tagada Euroopa Liidus bioloogiline mitmekesisus, kaitstes looduslikke elupaiku ning looduslikke looma- ja taimeliike. Eesmärkide täitmiseks on direktiivist lähtuvalt loodud maailma suurim ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mis koosneb erikaitsealadest, mille Euroopa Liidu riigid on määranud. Natura 2000 võrgustiku osaks sätestati direktiiviga 92/43/EMÜ ka Euroopa Parlamendi 30.11.2009 direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta ((ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) alusel valitud linnualad. Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõike 2 kohaselt tuleb igal liikmesriigil võtta kasutusele vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi 92/43/EMÜ eesmärkide täitmist.

Direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 3 kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad riigisisised asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

Põhiaruande koostamisel läbiviidud Natura eelhindamisel ei olnud võimalik Piirsallu kaitsetööstuspargi rajamise puhul välistada mõju ühele Natura võrgustiku alale: Mustjärve raba loodusala. Seetõttu viidi läbi ka asjakohane hindamine, mis leidis, et Piirsalu ala puhul tuleb kavandatava tegevuse ning kuivenduse vajaduse ja lahenduse täpsustumisel mõju Mustjärve raba loodusala uuesti hinnata ning vajadusel välistada ebasoodne mõju meetmete või tehniliste lahendustega. Piirsalu ala menetluse jätkamisel viidi seetõttu läbi uus Natura asjakohane hindamine, milles arvestati muuhulgas täiendavalt koostatud põhja- ja pinnaveeuuringute tulemustega. Natura asjakohase hindamise tulemusel jõuti järeldusele, et määratud meetmete rakendamisel ei kaasne kavandatava tegevusega ebasoodsat mõju Mustjärve raba loodusala kaitse-eesmärkidele ega ala terviklikkusele.

Asukoha eelvaliku täienduse raames metsisele avalduva mõju hüvitamiseks koostatud kompensatsioonimeetmete kava ei ole Natura 2000 võrgustikule avalduva ebasoodsa mõju hüvitamise meede direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõike 4 tähenduses. Tegemist on siseriiklikult kaitstava liigi kaitseks kavandatud keskkonnameetmete paketi.

5. Korralduse mõjud

Kaitsetööstuspargi REP-i osaline kehtestamine Piirsalu ala osas avaldab positiivset mõju eelkõige Eesti kaitsevõimele ja julgeolekule ning loob täiendavad võimalused sõjalise lõhkeaine tootmise arendamiseks Eestis. Piirsalu ala kasutuselevõtmine täiendab Pärnu 1 ja Põhja-Kiviõli aladel juba kehtestatud kaitsetööstuspargi REP-i ning suurendab võimalusi kaitsetööstuse tootmisvõimsuse arendamiseks.

Kaitseministeerium plaanib Piirsalu alale 2025. a loodud riigi äriühingu Hexest Materials AS lõhkeainetehast. Hexest Materials AS tehase investeering on suurusjärgus 150 mln eurot, ettevõtte loob umbes 75 töökohta.

REP-i elluviimisega kaasnevate keskkonna- ja muude mõjude hindamiseks on koostatud põhiaruanne ja selle Piirsalu ala puudutavad täiendused ning läbi viidud täiendavad uuringud. Täiendava hindamise tulemused on kokkuvõtlikult esitatud korralduse punktis 3.3.2.. Mõjude hindamise tulemusel on määratud tingimused ja keskkonnameetmed, millega tuleb arvestada edasisel projekteerimisel, ehitamisel ja kavandatava tegevuse elluviimisel. Metsise elupaikade kao ja sidususe halvenemise hüvitamiseks on koostatud kompensatsioonimeetmete kava. Kompensatsioonimeetmete rakendamisega kaasneb mõju riigimetsa majandamise võimalustele. Kohalikele elanikele ja elukeskkonnale avalduvaid mõjusid on hinnatud muu hulgas müra, liikluse, välisõhu kvaliteedi, veevarustuse, pinna- ja põhjavee, ohutuse ning vara ja maakasutuse aspektist. Asukoha eelvalik täienduses ja mõjude hindamise aruande täienduses on määratud tingimused ebasoodsa mõju vältimiseks ja leevendamiseks ning seiremeetmed.

Kaitsetööstuspargi REP-i osalise kehtestamisega peatuvad tulenevalt PlanS § 53 lõikest 2 Piirsalu alal varem kehtestatud ja korralduse punktis 3.6. nimetatud planeeringud.

6. Korralduse rakendamisega seotud tegevused ja vajalikud kulud

REP-i kehtestamise järel on Piirsalu alal võimalik alustada kavandatavate ehitiste ja rajatiste edasist projekteerimist projekteerimistingimuste alusel. Kaitseministeerium rajab Piirsalus baastaristuna ligipääsutee, elektri- ja sideühendused ning piirdeaia. Kaitseministeerium on esialgselt planeerinud rohkem kui kuus miljonit eurot kaitsetööstuspargi baastaristu projekteerimiseks ja ehituseks. Projekteerimistöödega alustatakse lähiajal. Suurem ehitustegevus jääb 2027. aastasse.

7. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Kaitsetööstuspargi REP-i menetluse käigus on materjal koostöölstatud kõigi asjaomaste ministeeriumite ja asutustega ning küsitud arvamust huvitatud isikutelt ja asutustelt. Käesolev eelnõu esitatakse lähtuvalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikest 1 eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu koostöölstatamiseks Kliimaministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Siseministeeriumile, Riigikantseleile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule ja e-postiga arvamuse avaldamiseks Muinsuskaitseametile, Keskkonnaametile, Terviseametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Eesti Geoloogiateenistusele, Päästeametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Maa- ja Ruumiametile ning Transpordiametile.